

Till Ålands lagting**Landskapsrevisionens berättelse över redovisningar av valfinansiering år 2024**

Landskapsrevisionen avger härmed till lagtinget i enlighet med 9 § 4 mom. landskapslagen (2011:17) om valfinansiering en berättelse avseende redovisningar av valfinansiering.

Mariehamn, den 2 april 2024

Dan Bergman
Landskapsrevisor

Innehåll

1. INLEDNING	3
2. REDOGÖRELSE ÖVER FULLGJORDA UPPGIFTER	4
3. LANDSKAPSREVISIONENS IAKTTAGELSER.....	4
3.1. KOMMUNFULLMÄKTIGE.....	4
3.2. LAGTINGSLEDAMÖTER	6
3.3. PARTIER	6

1. Inledning

Denna revisionsberättelse avser granskning av redovisning av valfinansiering för ledamöter och partier vid kommun- och lagtingsvalet den 18.10.2023.

Syftet med valredovisningarna är att öka öppenheten kring valfinansieringen och informationen om kandidaternas och de politiska föreningarnas eventuella bindningar. De redovisningsskyldiga ansvarar själva för att fullgöra redovisningsskyldigheten och för att de redovisade uppgifterna är korrekta och sanningsenliga. Transparensen i valfinansieringen bygger på att redovisningen sker öppet och ärligt.

Av Landskapslagen (2011:17) om valfinansiering framgår bestämmelserna för redovisning av valfinansiering.

Redovisningsskyldiga enligt 4 § är:

- de som valts till samt de som innehar uppdrag som lagtingsledamöter
- de som valts till fullmäktigeledamöter och de som utsetts till första eller andra ersättare i kommunfullmäktige
- etablerade politiska och etablerade kommunala politiska föreningar som ställt upp kandidater i ett lagtingsval eller kommunalval
- valmansföreningar vars kandidater invalts till lagtinget eller ett kommunfullmäktige

Redovisningen ska inlämnas till Landskapsrevisionen senast tre månader efter att valresultaten fastställts, vilket för valet 2023 var den 19 januari 2024.

Med valfinansiering avses enligt 3 § finansiering av kostnader för valkampanjer som uppkommer tidigast sex månader före och senast 2 veckor efter valdagen oberoende av när de betalats.

Landskapsrevisionens uppgifter är enligt 9 § att:

- kontrollera att alla redovisningsskyldiga lämnat redovisning
- utan dröjsmål offentliggöra alla redovisningar som lämnats in
- vid behov uppmana redovisningsskyldiga att göra en ny redovisning, komplettera sin redovisning eller visa att redovisningen är riktig och tillräcklig
- inom sex månader efter det att valresultaten fastställts lämna in en berättelse till lagtinget om de redovisningar som tagits emot och om hur myndighetens tillsyn över redovisningsskyldigheten har fullgjorts

Inför valet 2023 har elektronisk valredovisning möjliggjorts, vilket har underlättat för de redovisningsskyldiga och minskat den administrativa bördan för Landskapsrevisionen.

2. Redogörelse över fullgjorda uppgifter

Tidigare fastställda blanketter för redovisningen har uppdaterats och använts som grund för elektronisk redovisning via en portal på www.val.ax. Redovisningsblanketterna och anvisningar för redovisningar har även funnits tillgängliga som dokument.

Uppmaning och påminnelse om skyldigheten att lämna valredovisning har per e-post vid två tillfällen skickats till alla parti- och kommunkanslier, för vidarebefordran till partimedlemmar respektive invalda i kommunfullmäktige. Därtill har en påminnelse skickats till invalda lagtingsledamöter. Påminnelser till enskilda har i motsats till förfarandet vid tidigare val inte skickats. Orsaken till detta är att Landskapsrevisionen p.g.a. GDPR inte får några kontaktuppgifter via den elektroniska redovisningen.

Alla redovisningsskyldiga har inte lämnat in redovisning och Landskapsrevisionen har därmed inte kunnat fullfölja sin lagstadgade uppgift till denna del.

De elektroniska redovisningarna har inkommit till Landskapsrevisionen via ärendehanteringssystemet där de har registrerats, kontrollerats och utan dröjsmål vidarebefordrats till regeringskansliet för publicering på www.val.ax. Även försenade redovisningar har lagts till efter sista datum för inlämning (19.1.2024).

Ett fåtal redovisningar har inkommit per e-post eller vanlig post. Även dessa har registrerats i ärendehanteringssystemet.

Berättelse om redovisningar som tagits emot samt tillsynen över redovisningsskyldigheten har lämnats till lagtinget inom föreskriven tid.

3. Landskapsrevisionens iakttagelser

3.1. Kommunfullmäktige

Av landskapslag (2011:17) om valfinansiering § 2 framgår att de kommunala centralvalnämnderna så snart som valresultatet fastställts ska skicka uppgifter om invalda och ersättare till Landskapsrevisionen. Ansvaret för att valresultaten kommer Landskapsrevisionen till kännedom ligger således på de kommunala centralvalnämnderna. Endast i tre fall har dessa uppgifter erhållits från kommunerna, i övriga fall har Landskapsrevisionen hämtat uppgifterna från respektive kommuns hemsida eller skickat begäran per e-post.

Andel inlämnade redovisningar bland ordinarie invalda:

Kommun	Redovisningsskyldiga (ordinarie)	Antal inlämnade	andel inlämnade %	andel inlämnade % (ordinarie 2019)
Brändö	11	7	63,64 %	72,73 %
Eckerö	11	7	63,64 %	23,08 %
Finström	17	16	94,12 %	76,47 %
Föglö	9	6	66,67 %	77,78 %
Geta	9	2	22,22 %	66,67 %
Hammarland	15	11	73,33 %	80,00 %
Jomala	21	20	95,24 %	82,35 %
Kumlinge	9	4	44,44 %	77,78 %
Kökar	9	0	0,00 %	55,56 %
Lemland	15	12	80,00 %	60,00 %
Lumparland	9	8	88,89 %	66,67 %
Mariehamn	27	25	92,59 %	77,78 %
Saltvik	15	12	80,00 %	60,00 %
Sottunga	9	5	55,56 %	11,11 %
Sund	13	10	76,92 %	46,15 %
Vårdö	9	8	88,89 %	55,56 %
Totalt	208	153	73,56 %	64,08 %

Alla redovisningsskyldiga i kommunalvalet har inte inlämnat sina redovisningar. Som framkommer av tabellen uppgår andelen inlämnade redovisningar bland ordinarie invalda till 73,56% (64,08% år 2019). Även bland ersättarna saknas många redovisningar.

Det förefaller som att de invalda som inte har haft några kostnader för valet inte varit medvetna om skyldigheten att inlämna redovisning. Landskapsrevisionen har i anvisningarna och påminnelserna per e-post tydliggjort och uppmärksammat detta. En annan orsak kan även vara att informationen om redovisningsskyldigheten inte når fram till de redovisningsskyldiga, eller att man helt enkelt glömmer bort att redovisa.

Majoriteten av de redovisningsskyldiga som inlämnat redovisningar har redovisat 0 euro i kostnader. Bland de som redovisat kostnader rör sig beloppen från 5 euro upp till knappt 6 000 euro. Generellt har höga kostnader redovisats av de som även kandiderade i lagtingsvalet.

Vad gäller redovisningar som saknar uppgifter om finansiering har Landskapsrevisionen utgått från att den redovisningsskyldige har avsett finansiering med egna medel eftersom det handlar om små belopp.

Samtliga invalda som har redovisat bidrag över 500 euro har även specificerat givaren. Som givare har angetts fackförbund, ett parti eller privatpersoner.

Efter behandlingen av redovisningarna och kompletteringarna har Landskapsrevisionen inte uppmärksammat omständigheter som skulle ge anledning att ifrågasätta riktigheten av de inlämnade redovisningarna.

Alla redovisningsskyldiga har inte lämnat in sin redovisning. Vitesförfarande är möjligt för den som underlåter att lämna in redovisning. Det har inte bedömts som ändamålsenligt att tillämpa detta eftersom Landskapsrevisionen utgår från

antagandet att underlåtenhet att lämna in redovisning beror på bristande information, glömska eller missuppfattningen att ingen redovisning behövs vid 0 euro i kostnader.

Såsom vid tidigare val har konstaterats behöver man se över hur man kan säkerställa att alla redovisningsskyldiga blir informerade om sin skyldighet att lämna in redovisningar. Man behöver hitta ett fungerande förfarande i samråd med kommunerna och de centrala kommunvalsnämnderna.

3.2. Lagtingsledamöter

Alla redovisningsskyldiga lagtingsledamöter har inlämnat valredovisning, totalt 36 stycken (30 ordinarie och 6 ersättare, varav en tillträdde under 2024). Totalt har redovisats 75 945,09 euro. De individuella valkostnaderna varierar från 0 till 5 956 och medelkostnaden per ledamot uppgår till 2 109 euro. Finansiering har till största delen skett med egna medel (93,29 %). Fördelningen av finansieringsform framgår av tabellen.

Finansiering lagtingsledamöter							
Fördelning finansiering	Egna medel	Bidrag från enskilda personer	Bidrag från företag	Bidrag från partiet	Bidrag från andra givare	Bidrag som förmedlats av tredje part	Totalt
euro	70 848,77	3 192,00	259,92	344,40	0,00	1 300,00	75 945,09
%	93,29 %	4,20 %	0,34 %	0,45 %	0,00 %	1,71 %	100,00 %
Fördelning 2019	80,87 %	0,79 %	3,39 %	14,51 %	0,43 %	0,00 %	100,00 %

Där bidrag har erhållits har belopp över 500 euro specificerats med givare och belopp. I ett fall har finansieringsform inte uppgetts trots begäran om komplettering. Beloppet är litet och har därför kategoriserats som egna medel. I övrig har det inte framkommit något som har föranlett vidare kontroll av lagtingsledamöternas redovisningar.

3.3. Partier

Alla partier har inlämnat redovisning. En redovisning inlämnades efter angiven tid. De totala redovisade kostnaderna uppgår till dryg 411 000 EUR (398 000 EUR år 2019). Kostnaderna har till 86,19% finansierats med offentliga medel i form av medel för politisk information och verksamhet. Endast ett parti har upptagit lån för finansieringen, vilket utgör 10,34% av partiernas finansiering. Bidrag från enskilda och övriga bidrag utgörs av medlemsavgifter, partiskatt samt inbetalningar från kandidater.

Finansiering partier					
Fördelning finansiering	Lån	Bidrag från enskilda	Offentligt stöd	Övriga bidrag	Totalt
euro	42 573,47	13 236,12	354 939,90	1 046,63	411 796,12
%	10,34 %	3,21 %	86,19 %	0,25 %	100,00 %
Fördelning 2019	27,35 %	3,63 %	64,89 %	4,13 %	100,00 %

Av tillgängligt offentligt stöd kan endast det av statsrådet årligen beviljade understödet för politisk verksamhet och information användas för valfinansiering. Under 2021 - 2023 har statsrådet årligen beviljat 178 175 euro i understöd för politisk verksamhet och information, vilket fördelas till partierna på basen av mandat i lagtinget.

Det årliga anslaget till lagtingsgruppernas disposition för kansliändamål är avsett för utgifter som uppkommer under mandatperioden och har direkt anknytning till lagtingsgruppens verksamhet, såsom anlitande av personal. Anslaget får inte användas för valfinansiering. Kontroll av detta görs via en separat granskning av anslaget på uppdrag av kanslikommissionen.

Det har inte framkommit något som skulle ifrågasätta riktigheten i redovisningarna eller föranleda vidare kontroll.

